

ЧИТАЛИЩНИ ПЕРСПЕКТИВИ

Читалищното дѣло изигра голѣма роля въ нашата общественостъ. Преди Освобождението читалищата ръководѣха общественото мнение у насъ. Тѣ създадоха ония ученолюбиви гнѣзда, въ които се отгледаха първитѣ пионери на наука и общественъ животъ у насъ. Първитѣ читалищни дружества се тачеха като светини.

Следъ Освобождението ни, читалищата се удвоиха, утроиха, умножиха и цѣлата ни страна се покри съ читалищни дружества. Но заедно съ количественото разрастване има едно отслабване на вътрешния интересъ у членоветѣ. Това не може да се скрие и не бива да се премълчава.

Кои сж причинитѣ?

Следъ войнитѣ, както се очакваше отъ историческия опитъ, интересътъ къмъ книгата, къмъ сериозното четиво, страшно намалѣ. Започна да се чете само лекото, духовна храна се събира само отъ вестницитѣ, много отъ които се нагаждатъ по желанията на публиката. Болезненитѣ психически преживѣвания на нашия народъ се отразиха върху интелектуалнитѣ му интереси, глада за знания и духовна култура се притъпи. Четцитѣ ставатъ все по-малко.

Голѣма частъ отъ младежътъ се насочи по други пѣтища — спортове и лекъ животъ.

На много мѣста идеята и целта на читалищата се покриха съ постижението да се построи читалищно здание — салонъ. Така се възпитаваха членоветѣ редъ години. Всички просвѣтни и обществени задачи на читалищното дружество се поставяха „за после“, когато се построи зданието. „Да съберемъ срѣдства и направимъ салонъ“ — така почна да схваща своята задача непросвѣтения читалищенъ членъ. Построиха се зданията — целта се смѣтна постигната и интереса къмъ читалищнитѣ работи на много мѣста ослабна.

Сжщественъ ударъ върху читалищнитѣ дружества се нанесе отъ възникването на многобройни дружества, които или извзеха читалищнитѣ задачи, или разсѣяха силитѣ, вниманието и срѣдствата на читалищнитѣ дейци. Днесъ въ всѣко село има десетки дружества. Нѣкога въ селото имаше само едно читалищно дружество, въ което се преплитаха, кръстосваха всички обществени възжеления. Днесъ не е така. Отдѣлнитѣ дружества иматъ цели, които се мждрятъ и въ читалищния уставъ. И понеже сме въкъ на специализация и диференция, тѣзи отдѣлни дружества се подсилиха. Нѣкой отъ тѣхъ съ време зрамрѣха (като модни) но повечето имаха по-силенъ прѣкъ импулсъ за подбуда, продължаватъ да живѣятъ, създадоха си капитали, имоти, членове. „Не може човѣкъ да огрѣе на всѣкъде“, казва народната мждростъ. „Разлѣта вода воденица не кара“. — При всичкото си желание никой не може да бжде деенъ членъ на много дружества едновременно.